

Magyarország Alkotmánybírósága  
(1015 Budapest, Donáti u. 35-45.)  
részére

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság  
1255 Budapest,  
Pf.: 117  
útján

Tisztelt Alkotmánybíróság

|                                             |               |
|---------------------------------------------|---------------|
| FŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI ÉS MUNKAÜGYI BÍRÓSÁG |               |
| FŐLAJSTROMSZÁM: 19.K.30.038/2014/13         |               |
| E-mail: / E-mail: / Fax: /                  |               |
| Érkezett:                                   | 2014-12-17    |
| PÉLDÁNY:                                    | 1 IV. Meghat. |
| MELLÉKLET:                                  | 1 KÖZTÜK: 1   |
| FŐLAJSTROMSZÁM:                             | 30.038/2014.  |
| UTÓIRATON:                                  |               |

|                        |              |
|------------------------|--------------|
| ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG       |              |
| Ügyszám: IV/411-0/2015 |              |
| Érkezett: 2015 JAN 28. |              |
| Példány: 1             | Kezelőiroda: |
| Melléklet: 5 db        | dm           |

( ) képviselőjében eljárva (ügyvédi meghatalmazás  
P/1. szám alatt csatolva) a következő

### alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 19.K.30.038/2014/13. számon hozott ítéletét (a továbbiakban: ítélet) mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

Kérem egyúttal a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság fent jelzett ítéletének, valamint az általa helyben hagyott 42214/11/2012. számú, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatala által hozott határozat alapján vezetett illetőleg vezetendő végrehajtást az ügy elbírálásáig felfüggeszteni szíveskedjék az Abtv. 61. § (1) b) pontja alapján, ugyanis az Indítványozó a rá kirótt bírságot és perköltséget nehéz anyagi helyzete miatt nem tudja megfizetni.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikkének (1) bekezdése (tisztességes eljáráshoz való jog), továbbá a XXVIII. cikkének (7) bekezdése (jogorvoslathoz való jog).

*Indítványozó részéről (pd: juu -> jelt. hivatala)*  
2015. 01. 06.

(2. utóirat)  
19.K.30.038/2014/13. Bírós.

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes bírói döntést.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a megtámadott ítélettel lezárt perben felperes volt.

A jogsérelmet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletének meghozatala során elkövetett olyan mértékű eljárásjogi jogsértés okozza – a szakértők meghallgatásának mellőzése, továbbá annak a bíróság kompetenciáján teljes mértékben kívül eső kérdésben történő egyértelmű kizárása – amely a polgári eljárásokra vonatkozó szabályozáson túlmenően, az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi. A jogsértő bírósági döntés fellebbezhetetlensége pedig egyértelműen a jogorvoslati jog sérelméhez vezet.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét az Indítványozó 2014. november 07-én vette kézhez, az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” (Abtv. 29. §), ugyanis a rendes bírósági eljárás – amely fórumnak Alaptörvényben rögzített kötelezettsége is egyben az alapvető jogok és alkotmányos értékek védelmének érvényre juttatása működése során – olyan eljárásjogi jogsértéssel hozta meg a fenti számon jelzett ítéletét, amely az Indítványozó alapvető jogát, egyben az Alaptörvényben rögzített tisztességes eljáráshoz való jogot sérti azáltal, hogy az ügy alapvető jelentőségű tényállási elemére egyáltalán nem engedett bizonyítást vezetni, ezáltal megsértve a fegyveregyenlőség elvének részét képező tanúk (szakértők) egyenlő feltételekkel történő meghallgattatásának követelményét. Ez a probléma a tisztességes eljáráshoz való jog egyik alapeleme, melyben a t. Alkotmánybíróságnak állást kell foglalnia. További „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” probléma, hogy jelen ügyben nem áll rendelkezésére az Indítványozónak olyan rendes, mi több, rendkívüli jogorvoslati lehetőség sem, amely ezt az immanens, bírói fórum által okozott jogsérelmet orvosolhatná, ugyanis egyfokú bírósági eljárásban született a rá nézve kedvezőtlen határozat.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

Tekintettel Indítványozó anyagi viszonyaira, kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Indítványozó panaszát sürgősséggel tárgyalja.

## I. Alkalmazandó jogszabályok

### a) Alaptörvény

#### *I. cikk*

*„(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”*

#### *XXVIII. cikk*

*„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”*

*(...)”*

*„(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”*

#### *24. cikk*

*„(...)*

*(2) Az Alkotmánybíróság (...)*

*d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját;*

*(...)*

*(3) Az Alkotmánybíróság*

*(...)*

*b) a (2) bekezdés d) pontjában foglalt hatáskörében megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést (...)*

### b) Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény

*„*

*27. § Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal*

*fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés*

*a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és*

*b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.*

*(...)*

*43. § (1) Ha az Alkotmánybíróság a 27. § alapján folytatott eljárásában alkotmányjogi panasz alapján megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a döntést megsemmisíti.*

*(2) A bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni.*

*(3) A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.*

*(4) Az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is.*

*(...)”*

*c) 1952. évi III. tv. a polgári perrendtartásról (az ügy elbírálására irányadó)*

*„(...)*

*177. § (1) Ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki. Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni, több szakértőt csak különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni.”*

## II. Tényállás

1. Indítványozó kifizető egység nélküli, TouchNet fantázianeveű internetes terminált (továbbiakban: TouchNet vagy Terminál) üzemeltetett a [REDACTED] szám alatt található [REDACTED] elnevezésű vendéglátó egységben.
2. A TouchNet System Internet terminálok üzemelésének lényege röviden az alábbiakban foglalható össze: a terminál igénybevételéhez egy a terminál üzemeltetésének helyszínén beszerezhető, majd használat után ott vissza is váltható chipkártya szükséges, amely egyben a felhasználó azonosítására is szolgál.
3. A terminált a felhasználó a chipkártyán jóváírt kreditekkel működteti, amely kreditek kezdeti megszerzése érdekében először pénzt dob be a terminálba, a későbbiek során pedig ezekért kupont vásárolhat. A vásárlással, valamint a terminálon történő internethasználattal csökken az egyenleg, azonban a további tevékenységek – így például a játékprogramokkal való nyereség vagy veszteség – nem hatnak ki a kreditek számára, azaz ebből „pénzt nyerni” nem lehetséges.
4. Kreditnövekedést a terminálon az üzemeltetés alatt folyamatosan megjelenő reklámok eredményeznek egy olyan kvázi új üzleti modell értelmében, amely honorálja a felhasználó által a terminál használatával töltött idő alatt „elviselt” reklámok mennyiségét.
5. A chipkártya terminálba helyezését követően a felhasználó számára elérhető funkciók a következők: letöltő oldal, amely az ott elhelyezett tartalmak letöltését teszi lehetővé a chipkártyán jóváírt kreditek terhére.
6. Második opció az internetes böngészés (nagyban hasonló ahhoz, ahogyan valaki pl. laptopon vagy okostelefonon internetezik), amely az internethasználók által gyakran látogatott oldalak elérését teszi lehetővé a chipkártyán jóváírt kreditek felhasználásával. Ezt a böngészés idejétől függően kedvezményesen is megteheti az 5. pontban ismertetett üzleti modell kreditkompenzáló hatásának következtében.
7. Harmadszor a kreditgyűjtő/szponzorált oldalak látogatása során emelt díjas tartalmak vásárlási kupon formájában történő elérésére nyílik lehetőség. Ennek keretében az előzetesen feltöltött kreditösszegért cserébe lehet kuponokat gyűjteni, továbbá ezen funkció során reklám-visszatérítés keretében is többletkreditre lehet szert tenni.
8. Negyedik funkció: Lehetőség van hirdetés feladására is, amely a rendszerbe kötött többi terminál felső kijelzőjén jelenhet meg az igényeknek megfelelő mennyiségben, helyen és időben. Ezeket a jellemzően apróhirdetéseket a terminál használói a használat helyén adhatják fel egy erre a célra készített sablonfelületen.

9. A felhasználó szintén a terminál rendszerhez tartozó online webshopban levásárolható kuponokat gyűjthet, amennyiben a Vásárlás menüpont alatt található Játék-szimuláció, Blank Screen vagy Landscape funkciókat választja.
10. Online webshop: Az összegyűjtött kuponokat, azok egyenlegét, a felhasználó, a mindenkor TNS-hez tartozó honlapot megnyitva, majd az ott szereplő aktuális menürendszer használatát követően a webáruházba belépve, a kártyához tartozó azonosító és jelszó megadását követően beválthatja. Amennyiben a kuponokat a felhasználó nem webáruházba lépve fordítja teljes értékben vásárlásra, úgy azokat kedvezményként beválthatja a TNS partnercégeinél is. A partnercégek listájáról, a beváltás feltételeiről minden felhasználó a TNS honlapján, vagy a fentebb említett webáruházi címen tájékozódhat.
11. Fontos hangsúlyozni, hogy a terminál használata során, az interneten bárki számára hozzáférhető játékok kizárólag böngészőn keresztül elérhetők, és a játék során pénzre vagy vagyoni értékű jogra váltható nyereményhez nem lehet jutni. A böngésző beállításai tiltják az internetes szerencsejáték oldalak látogatását, a terminálon pedig az operációs rendszeren kívül egyéb program nem fut.
12. Összességében tehát megállapítható, hogy a felhasználói felületek egyike sem szerencsejáték szolgáltatást nyújtó felület, játék kizárólag a böngésző felületen érhető el, azonban e játékok során nyereményjogosultság semmilyen formában nem áll fenn, az internetes szerencsejáték oldalak láthatósága pedig a böngésző beállítások által tiltásra kerülnek.
13. Indítványozó hangsúlyozza, hogy az esetleges félreértések és esetleges jogellenes működés elkerülése végett a TouchNet terminálok üzembe helyezése előtt állásfoglalást kért a terminálok jogszerű működtetése tárgyában a NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztályától. Ezen állásfoglalásában maga a NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztálya is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a terminálok üzemeltetése nem minősül pénznyerő-automata üzemeltetésnek, így azokat az Indítványozó teljesen jóhiszeműen helyezte üzembe.
14. A játékok között találhatóak szerencsejátékokhoz hasonlóak is, de ennek a hasonlóságnak pusztán marketing okai vannak, a felhasználók szívesebben kattintatnak, azaz költenek pénzért vásárolt kupont ilyen típusú játékokra, melyek akár szerencsejáték szimulációnak is tekinthetők. A terminálok a Magyar Állam által betiltott nyerőgépekhez való hasonlatossága egy teljesen legális reklámfogás, nem titkoltan azt a közönséget célozza, mely korábban a nyerőgép-automatákat használta. Ugyanakkor ennek a közönségnek nem nyerőgép-automata használatot kínál – hiszen az illegális lenne.
15. Rendkívül fontos hangsúlyozni, hogy az egyes játékok külsődleges hasonlósága nem teszi a terminált szerencsejáték-géppé, azaz nyerőgéppé, melynek működtetése jogszabályba ütköző. Egy hasonlattal élve: egy Ferrari akár életnagyságú modellje még nem lesz valódi Ferrari, hiszen ahhoz megfelelő motorral és kerekekkel is fel kellene szerelni – arról nem is beszélve, hogy ezt az egyből érzékelhető hiányosságot a modell előtt lévő kiírás is

egyértelművé teszi. Indítványozó azt is hangsúlyozza, hogy a fentiek a terminálokat igénybe vevők számára is világosak voltak, soha semmilyen panasz nem merült fel a terminálokat használók részéről, a fogyasztók – egyébként természetesen szintén magyar jogba ütköző – megtevésztése fel sem merült.

16. Dacára ennek a részbeni hasonlóságnak, az eljáró hatóságok és bíróságok meg sem próbáltak a felületes szemlélő által is felismerhető puszta hasonlatosság mögé nézni és feltárni, hogy az érintett terminálok valójában milyen szolgáltatást takarnak – mely, megismétlem, nem nyerőgép-üzemeltetés.

17. A későbbi per során (ld. 20. pont) benyújtásra került, de a per anyagává nem tett, a bíróság által jogellenesen figyelmen kívül hagyott szakértői vélemények is arra a konklúzióra jutottak, hogy a *„terminál nem elégíti ki a szerencsejáték törvény szerinti definícióját, a terminál nem minősíthető pénznyerő automatának.”*

18. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) által 2012. október 20-án lefolytatott ellenőrzés során Indítványozónak a [REDACTED] szám alatti [REDACTED] elnevezésű vendéglátó egységben kihelyezett TouchNet termináljáról a NAV ellenőrei által egyoldalúan megállapítást nyert, hogy az pénznyerő automatának minősül, továbbá, hogy az üzemeltetésére az ellenőrzés időpontjában az állami adóhatóság engedélye nélkül került sor.

19. Fenti eljárás folyamatyaként a NAV 500.000,- Ft bírságot szabott ki Indítványozóra.

20. Indítványozó a NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztálya által hozott határozat ellen, valamint a kiszabott bírság végrehajtásának felfüggesztése érdekében keresetet nyújtott be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz arra hivatkozással, hogy az általa működtetett terminál nem minősül pénznyerő automatának, ebből kifolyólag pedig nem esik azon engedélyeztetési eljárás alá, amelynek hiányát a jegyzőkönyv és a határozat állította.

21. Indítványozó sérelmezte, hogy a határozat alapjául szolgáló jegyzőkönyv kizárólag a terminálok játék-funkciójára fókuszált, s noha valóban szerepel ez is a felhasználók által igénybe vehető felületek között, a többihez hasonlóan ez sem szerencsejáték szolgáltató elem, a játékok során nyereményjogosultság semmilyen formában nem érhető el, mi több, az internetes szerencsejáték oldalak láthatóságát – tekintve, hogy a terminál is internet kapcsolattal működik – a böngésző beállításainak korlátozásával tiltja le. Az ellenőrzés során vitatott kreditpont gyűjtés pedig egyértelműen nem a játéktól függ, csupán a közben megtekintett reklámok után íródnak jóvá a chipkártyával rendelkező felhasználó egyenlegén.

22. Indítványozó egyúttal szakértői bizonyítást indítványozott, arra nézve, hogy a TouchNet terminál nem minősül pénznyerő automatának, hiszen a jogvita ennek a ténykérdésnek a megítélésén áll vagy bukik. Indítványozó hangsúlyozta, hogy az esetleges félreértések és esetleges jogellenes működés elkerülése végett a TouchNet terminálok üzembe helyezése előtt állásfoglalást kért a terminálok jogszerű működtetése tárgyában a NAV



Szerencsejáték Felügyeleti Főosztályától. Korábbi állásfoglalásában maga a NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztálya is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a terminálok üzemeltetése nem minősül pénznyerő-automata üzemeltetésnek, így a változatlan jogszabályi környezet és a terminálok változatlan működése kapcsán ezért is volt értelmezhetetlen Indítványozó számára a korábbiakkal teljesen ellentétes eljárás.

23. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság által meghozott, Indítványozó részére 2014. október 16-án kézbesített ítélet értelmében a bíróság az Indítványozó keresetét elutasította. Az Ítélet külön kitér arra, hogy „*a bíróság a tényállás további tisztázása érdekében nem tartotta szükségesnek igazságügyi szakértő kirendelését.*” A bíróság arra hivatkozva hagyta figyelmen kívül az informatikai szakértő kirendelése iránti felperesi indítványt – az ítélet indokolása szerint –, hogy a hatósági ellenőrzés során vizsgált rendszerbeállítások a központi szerver útján történő módosításával utólag megváltoztathatók, a rendszer a változások és módosítások kezelésére nem képes, így a terminál működési jellemzői akármikor egyedileg is paraméterezhetők. Rámutatott arra is a bíróság, hogy a terminál egy kliens egység, és annak vizsgálatára előbbiekből kifolyólag szakértőt kirendelni nem megfelelő eljárás. Az ítélet továbbá hivatkozott arra is, hogy a NAV bizonyította, hogy az említett előzetes állásfoglalásra irányuló kérelemhez mellékelt működési modell nem egyezik meg a helyszíni ellenőrzéskor tapasztalt üzemeltetési móddal.

24. A bíróság fenti állításai nem felelnek meg a valóságnak. Egyértelműen megállapítható, hogy a NAV bíróság által említett bizonyítása egyrészt nem történt meg, azaz a helyszínen pontosan ugyanaz a terminál működött, mint amit a NAV korábban megvizsgált, másrészt kiemelten szükséges leszögezni, hogy az indokolásban felmerülő állítások mind olyan informatikai szakkérdések, amelyekre a bíróságnak, mi több, a megelőző eljárásban a hatóságnak sem volt szakkompetenciája. Ezáltal a szakértő kirendelésének mellőzése súlyos eljárási jogsértésnek minősül, amely helyzetet csak súlyosbítja, hogy az Indítványozó által az eljárás során közjegyző és rendőrség által kirendelt szakértői véleményeket – a bíróság az Indítványozó által előadottak közé sorolta, a bizonyítékok köréből kirekesztette. Indítványozó ismételt hangsúlyozza: a terminálok informatikai minősítésén – azaz azon, hogy nyerőgépnak minősülnek-e – áll vagy bukik az egész eljárás sikere. A hazai hatóságok pedig pontosan erre az elemre nem engedtek bizonyítást folytatni Indítványozónak.

25. Indítványozó számára külön sérelmes, hogy további jogorvoslati lehetőség a rendes bírói eljárásban nem áll rendelkezésre, tekintettel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 340/A. § (2) bekezdés a) pontjára, mely a Kúria általi felülvizsgálati eljárás kezdeményezését a pertárgyérték minimálisan egy millió forint nagyságához köti. Ez a megszorító szabályozás jelen ügyben egyértelműen sérti az Alaptörvényben is biztosított jogorvoslathoz való jog érvényesülését.

26. Fentiekből kifolyólag nincs olyan jogorvoslati lehetőség a rendes bírói fórumok előtt, amely a bíróság által alapvető jog sérelmét okozó eljárási jogsértést hatékonyan orvosolná, így az Indítványozóra kirótt, büntető jellegű szankció – noha annak meghozatala a tisztességes eljáráshoz való jogot egyértelműen sérti – nem reparálható.

### III. A nemzetközi sztenderdekre való hivatkozás és a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat felhasználhatósága

27. A t. Alkotmánybíróság kimondta, hogy „Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése.” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]; korábban: 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}

28. A fenti határozat alapján jelen ügy szempontjából releváns, a már hatályon kívül helyezett Alkotmány tartalmilag azonos szakaszai kapcsán kidolgozott alkotmánybírósági gyakorlatot felhasználom és hivatkozom, feltételezve, hogy a t. Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata jelen ügy eldöntésére is zsinórmértékül fog szolgálni.

29. Elöljáróban a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményére (a továbbiakban: Egyezmény) – rámutatok arra, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették jogalkalmazói tevékenységük során. Mi több, az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok nem pusztán figyelembe veszik, hanem egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra, mely alá a magyar jogvédelmi szint semmi szín alá nem mehet. Ebben a körben az Alkotmánybíróság *expressis verbis* kimondta, hogy egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (mint például az Egyezmény). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság (és a rendes bíróságok) által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Bíróság által kibontott) jogvédelem szintje.

30. A *pacta sunt servanda* elvéből [Alaptörvény Q. cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak és a rendes bíróságoknak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat).

Míthogy a jelen beadványban hivatkozott alapjogok – a tisztességes eljáráshoz való jog valamint a jogorvoslathoz való jog – védelme hasonló módon szerepel mind az Egyezményben, mind az Alaptörvényben, tisztelettel kérem, hogy az idézett strasbourgi gyakorlatra figyelemmel is hozza meg a t. Alkotmánybíróság a döntését. A fentiekén túl a strasbourgi joggyakorlatot azért is figyelembe kell vennie a t. Alkotmánybíróságnak, ugyanis az nem pusztán egy nemzetközi szerződés – az Egyezmény a magyar jog szerves része. Az Egyezményt ugyanis az 1993. évi XXXI. törvény közvetlenül inkorporálta a magyar jogrendszerbe, így az abban foglalt jogok közvetlenül alkalmazhatók és alkalmazandók a magyar rendes bíróságok eljárásában, hasonlóan bármely más törvényhez. Míthogy azonban az Egyezményben foglalt egyes jogok tartalmát elsődlegesen a Bíróság bontja ki, így értelemszerűen annak esetjogát is figyelembe kell venni jelen eljárásban az ítélet meghozatalakor.

31. A t. Alkotmánybíróság ezt külön is megerősítette a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatában, ahol kimondta, hogy abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben, vagy annak valamelyik Kiegészítő Jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, az Alaptörvény Q) cikkéből az is következik, hogy az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az adott jogszabály (vagy jogszabályi rendelkezés) olyan értelmezésétől, amelynek elkerülhetetlen következménye a vállalt nemzetközi jogi kötelezettség megsértése és Magyarország sorozatos elmarasztalása lenne a Bíróság előtt.

32. Hangsúlyozom ugyanakkor, hogy a strasbourgi esetjogra történő hivatkozásaim nem értékelhetők egy olyan indítványnak, mely „bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására” irányulna.

#### **IV. A bírói döntés alaptörvény-ellenességének okai**

##### *A Bíróság esetjoga*

33. Jelen ügy tárgya az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának valamint a jogorvoslathoz való jogának sérelme egy olyan bírói eljárás eredményeként, amelyben a szakértelemmel nem rendelkező fórum anélkül hozta meg döntését, hogy ahhoz külső, kompetens szakértő által adott véleményre támaszkodott volna, egyúttal az Indítványozó erre

irányuló indítványait egyértelműen elutasította, a benyújtott véleményeket pedig a bizonyítás köréből kirekesztetett, azokat Indítványozó előadásának minősítette le. Ezt követően pedig az Indítványozónak semmilyen lehetőség nem áll rendelkezésére, hogy jogsérelmét megkísérelje orvosolni.

34. A Bíróság esetjoga értelmében a fenti ügy „büntető ügynek” minősül, tekintettel a kiszabott szankció büntető jellegére és általános elrettentő funkciójára. A „büntetőjogi vád” fogalmának meghatározásakor a Bíróság a saját esetjogában kifejlődött autonóm értelmezésre támaszkodik, amely ugyan kiindulópontként tekint a Részes Államok nemzeti joga által alkalmazott kategóriákra, de azoktól független (*Adolf v Austria*, no. 8269/78, judgement of 26 March 1982, § 30.). E meghatározás magában foglalja annak eldöntését is, hogy a „büntetőjogi vád” a szóban forgó személy helyzetét alapvetően befolyásolta-e. A Bíróság által alkalmazott mérce minden esetben tartalmi szempontú, és nem formális vizsgálatot takar.

35. A Bíróság három szempont alapján mérlegeli azt, hogy egy ügyben az érintett személy helyzetét befolyásoló döntés az Egyezmény 6. Cikke szerinti „büntetőjogi vád” fogalma alá esik-e (*Engel and Others v the Netherlands*, nos. 5100/71 etc, judgement of 8 June 1976, §§ 82-83.). Ezek (az *Engel*-kritériumok néven is ismert szempontok) a következők:

- a) a hazai jog szerinti minősítés;
- b) az elkövetett cselekmény jellege;
- c) az érintettre váró szankció súlyossága.

36. A teszt a Bíróság e korai döntése óta meghatározó jelentőségű. Lásd pl. *Ezeh and Connors v. the United Kingdom* ([GC] nos. 39665/98 and 40086/98, judgement of 9 October 2003, § 82.

37. Az adóügyekben a Bíróság még speciálisabban közelít a büntető jelleg kérdéséhez. Azok tekintetében különösen azt vizsgálja, hogy a) a kiszabott bírság jogalapja minden adóalanyra vonatkozik-e, b) az a kompenzációt vagy az elrettentő hatást célozza inkább, a bírság általános szabályok alapján született, amelyre mint szabályra igaz, hogy c) büntető és elrettentő jellegzetességekkel egyaránt bír, valamint, hogy d) jelentős-e a szankció mértéke (*Bendenoun v France*, cited above, *Jussila v Finland* [GC], cited above).

38. Fentiekre tekintettel a Bíróság a garanciális eljárási követelményeket az általánosnál szigorúbban határozza meg.

A tisztességes eljáráshoz való jog – a fegyverek egyenlőségének elve

39. A Bíróság több esetben is hangsúlyozta a fegyverek egyenlősége elvének fontosságát külön kiemelve, hogy a büntető ügyekben még fontosabb ezen elv érvényesülése, tekintettel arra, hogy az eljárás alapvetően magában hordozza a felek egyenlőtlenségét. Így kiemelten kezelendő az az elvárás, mely szerint biztosítani kell a felek számára hatékony lehetőséget<sup>1</sup> arra, hogy a másik fél érveit, észrevételeit cáfolhassák, arra reagálhassanak (*Buchberger v. Austria*, no. 32899/96, judgement 20 December 2001, 50. §). Ennek eszköze lehet valamely bizonyíték, így például a szakértői vélemény tartalmának bíróság elé tárása is.

40. A szakértők illetőleg az általuk adott szakértői vélemények benyújtása mindkét fél számára biztosítandó jogosultság, amelynek terjedelme és minősége nem eshet eltérő mértékű megszorítás alá az egyes felek tekintetében. A *Bönisch-ügyben* a Bíróság kimondta, hogy mivel olyan „szakértő” került bevonásra, aki nem volt eléggé független és mint ilyen, inkább tanúként, mint szakértőként kellett volna meghallgattasson, ugyanakkor a terhelt oldaláról nem került indítványozásra ilyen típusú „szakértő” meghallgatása, sérült a fegyverek egyenlőségének elve. (ld. egyező érvelés: *Brandstetter v Austria*, no. 13468/87, judgement of 28 August 1991, 45. §.) A *Brandstetter-ügyben* arra is rámutatott a Bíróság, hogy az eljáró bírói fórum által kirendelt szakértő függetlensége megkérdőjelezhetetlen kell legyen.

41. A szakértő tanúk meghallgatásának mellőzése kapcsán a Bíróság két követelményt fogalmazott meg. Az eljáró fórum oldaláról megközelítve először is nyomós oknak kell fennállnia ahhoz, hogy egy tanú ne kerüljön meghallgatásra. Másodsorban a Bíróság lefektette az ún. „*sole or decisive*” szabályt. Utóbbi értelmében, ha egy ítélet kizárólag (*solely*) vagy döntő (*decisive*) mértékben olyan személy előadásaira alapul, akit vagy amit a terhelt nem ismerhetett meg, nem kérdezhetett ki és nem reagálhatott rá – akár a nyomozás, akár a tárgyalás során –, úgy a védelemhez való jog oly mértékben sérülhet, hogy az már nem egyeztethető össze az Egyezmény által megfogalmazott garanciákkal (*Al-Khawaja and*

---

<sup>1</sup> Vö. *Kress v. France*, no. 39594/98, judgement 7 June 2001, 72. §.

*Tahery v. the United Kingdom [GC], nos. 26766/05 and 22228/06, judgement 15 December 2011, 119. §).*

42. A Bíróság esetjoga értelmében az is fontos követelmény egy demokratikus társadalomban, hogy a védelemhez való jog – így például a szakértővel történő bizonyítás a terhelti oldalon – csak a legszükségesebb egyben legindokoltabb esetben és a legkisebb mértékben kerüljön korlátozásra (*Van Mechelen and Others v. the Netherlands, nos. 21363/93, 21364/93, 21427/93 and 22056/93, judgement 23 April 1997, 58. §*).

#### A jogorvoslathoz való jog

43. A Bíróság a 6. Cikkben szereplő „büntetőjogi vádhoz” hasonlóan önálló, esetjogában kifejlesztett értelmezést alkalmaz, amely nem függ a nemzeti jogok kategóriáitól. A mérlegelés szempontjai szoros kapcsolatban vannak az ott kifejtettekkel, különösen a közigazgatási hatáskörben hozott, büntető tartalmú határozatokra.

44. Ha egy „bűncselekmény” miatt egy Részes Állam hatósága – akár egy elsőfokú határozat meghozatalát követő fellebbezés nyomán eljárva – szankciót szabott ki valakire, amely ellen nincs helye további fellebbezésnek, az érintett az Egyezmény 6. Cikke alapján fordulhat a Bírósághoz, ugyanis ügyében nem „bíróság” hozott döntést, ahogyan e fogalmat a strasbourgi Bíróság használja. Ha pedig - a strasbourgi Bíróság sztenderdjei szerinti - bíróság hoz döntést egy ilyen ügyben, és ez ellen nincs helye a nemzeti jog szerinti fellebbezésnek, az érintett az Egyezmény 7. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 2. Cikke alapján fordulhat a strasbourgi Bírósághoz, hiszen büntetőügyében elsőfokú döntéshozatal történt.<sup>2</sup>

45. További, a felülvizsgálathoz való jog kapcsán szem előtt tartandó követelmény, hogy noha a Bíróság elfogadja az ilyen jellegű büntető ügyben azt, hogy az első fokon nem-bírói szerv jár el, de az ilyen eljárásban meghozott döntés ellen egyrészt minden esetben biztosítani kell a rendes bírói fórumhoz való fellebbezés lehetőségét, másrészt ez a fellebbezés nem tekinthető a 2. Cikkben foglalt érdemi felülvizsgálati eljárásnak, így az ebben születő ítélet további, bíróság általi kontroll lehetőségét biztosítani kell.

---

<sup>2</sup> Van Dijk – van Hoof et al.: *Theory and Practice of the European Convention of Human Rights*. Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2006. p. 972.

46. A Részes Államok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek abban a tekintetben, hogy miként biztosítják jogrendszerükben a fellebbezési jogot. Ennek keretében lehetővé teheti a jogrendszer, hogy tény- és jogkérdésekre egyaránt kiterjedjen a felülvizsgálat, de az sem jelenti e jog megsértését, ha csupán jogkérdést érinthet a fellebbezés. Utóbbi esetben ugyanakkor nem tesz eleget egyezményes kötelezettségeinek a Részes Állam jogrendszere, ha a felsőbb bíróság nem semmisítheti meg, vagy nem változtathatja meg az alapítéletet.<sup>3</sup>

47. A Bíróság esetjoga szerint ugyanakkor vannak olyan lényeges elvek, amelyek nem sérülhetnek, és amelyek megsértése a jog kiüresedését jelentené. Az Egyezmény idézett Cikkében szereplő fellebbezési jognak közvetlenül elérhetőnek kell lennie az érintett számára, és szükséges, hogy a hatóságok diszkrecionális jogkörétől független legyen (*Gurepka v Ukraine*, no. 61406/00, judgement of 6 September 2005, §§ 59-60.). Ez a követelmény egyébként a 6. Cikkben szereplő bírói döntéshez való jog analógiájaként is értelmezendő. A fellebbezési jog bármilyen korlátozása csak legitim cél érdekében történhet, és nem érintheti a jog lényeges tartalmát (*Krombach v France*, no. 29731/96, judgement of 13 February 2001, § 96.).

#### *Az Alkotmánybíróság gyakorlata*

#### A tisztességes eljáráshoz való jog

48. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az AB klasszikus megfogalmazásában: „*a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog*” [315/E/2003. ABhatározat].

49. „*A „tisztességes eljárás” (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan – az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja.*

---

<sup>3</sup> Van Dijk – van Hoof et al., cited above, p. 973.



*Sőt az – 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás 'méltánytalan' vagy 'igazságtalan', avagy 'nem tisztességes' [6/1998. (III. 11.) AB határozat].*

50. A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelménye több elvet és garanciális elemet is magában foglal, így a bírósághoz fordulás jogát, a pártatlanság valamint a jogegyenlőség követelményét, az ésszerű időn belüli eljárást, a fegyveregyenlőség elvét és a jogorvoslathoz való jogot is.

51. Több alkotmánybírósági döntés rámutatott, hogy az eljárás tisztessége olyan minőség, amely az eljárás egészének figyelembevételével ítéltető meg. Az Alkotmánybíróság az erre vonatkozó döntéseiben meghatározza a tisztességes eljárás által megkövetelt általános ismérveket. Kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal „szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye” [pl. 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118 120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.].

52. A döntések kimondják azt is, hogy „az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a közigazgatási eljárásban szintén irányadó olyan követelmény, amely a közigazgatási határozatok érdemi felülvizsgálatát biztosítja. Az Alkotmány 50. § (2) bekezdése külön kiemeli a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának lehetőségét, következésképpen a felülvizsgálati eljárás során érvényesülő bírósági eljárás tekintetében csak ugyanazon alkotmányossági garanciák lehetnek irányadóak, mint más eljárások esetén. Önmagában a bírói út jogszabályi deklarálása ebben az esetben sem elegendő. A lényeg abban áll, hogy a bíróság ténylegesen mit vizsgálhat felül. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének csak az az eljárás felel meg, amelynek során a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelességeket, a közigazgatási határozat során irányadó mérlegelési szempontokat érdemben elbírálhatja” [32/1990. (XII. 22.) AB határozat].

53. A 6/1998. (III. 11.) AB határozatban megállapította a testület, hogy „a tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a *"fegyverek egyenlősége"*, amely a büntetőeljárársban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalmá legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. A fegyverek egyenlőségének egyik feltétele (és a nemzetközi szervek esetjogában is leginkább kimunkált területe) a felek mindegyikének személyes jelenléte az eljárási cselekmények során, illetve egyes eljárási szereplők (például szakértők) megtartása semleges pozícióban.”

54. Az Alkotmánybíróság – összefüggésben a döntés indokolásának ügyfél jogorvoslatát segítő jellegével – az indokolást alátámasztó bizonyítékokkal kapcsolatosan arra a konklúzióra jutott, hogy *„azoknak megfelelő alapot kell teremteniük a hatékony jogorvosláshoz.”* [630/B/2005 AB határozat]. A bizonyítékok figyelembe vételénél pedig a hatóságoknak elsődlegesen azt kell szem előtt tartaniuk, hogy **a tényállás teljes mértékben feltárássra kerüljön.**

55. A legfrissebb alkotmánybíróági gyakorlat értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog vizsgálata kapcsán a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása is indokoltá válik. Az Alkotmánybíróság III/1522/2014. számú 2014. november 11-én kelt határozatában mondta ki a következőket: *„A jelen ügyben azt kellett megvizsgálni, hogy a keresetindítási határidő rövidsége, mint a bírósághoz való fordulás jogának, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak a korlátozása megfelel - e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében írt szükségességi - arányossági tesztnek, mely szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”* [említett határozat 152.]

56. Ugyanezen határozat értelmében a fegyveregyenlőség követelményére vonatkozó eddigi alkotmánybíróági gyakorlat is megerősítést nyert, amely szerint az explicit módon az Alaptörvényben csak a büntetőjogi eljárások kacsán rögzített követelmény kiterjeszthető és egyben kiterjesztendő más kontradiktórus eljárásokra is.

## A jogorvoslathoz való jog

57. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése deklarálja a jogorvoslathoz való jogot, amelynek értelmében mindenki jogorvoslattal élhet azon bírósági, közigazgatási vagy más hatósági döntések ellen, amelyek jogát vagy jogos érdekét sértik.

58. Az Alkotmánybíróság saját értelmezése szerint Az Alkotmánybíróság "jogorvoslat" szó alatt az Alaptörvényben XXVIII. cikk (7) bekezdésben szabályozott jogot érti. A 22/1995. (III. 31.) AB határozatban kifejtettek szerint az eljárási jogokra épülő jogtudományokban jogorvoslatnak nevezett eszközök az elnevezés formai azonosságán túl tartalmilag nem feltétlenül azonosak az alapvető jogi értelemben vett jogorvoslattal.

59. Az Alkotmánybíróság már egy korai határozatában is foglalkozott a jogorvoslat garanciális kérdésével a jogállami követelményekkel összefüggésben, amelyben a következőket állapította meg: *„Az anyagi igazságosság jogállami követelménye a jogbiztonságot szolgáló intézményeken és garanciákon belül maradvá válósulhat meg. „Az anyagi igazság érvényesülésére” éppúgy nem biztosít (nem biztosíthat) alanyi jogot az Alkotmány, mint ahogy arra sem, hogy egyetlen bírósági ítélet se legyen törvénysértő. Ezek a jogállam céljai és feladatai, amelyek megvalósulása érdekében megfelelő - elsősorban eljárási garanciákat nyújtó - intézményeket kell létrehozni és az érintett alanyi jogokat garantálni. Az Alkotmány tehát az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot. Az 57. § a bírósági eljáráshoz biztosít alanyi jogot, s nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. Az igazságos és törvényes bírósági döntés érdekében azonban további eljárási garanciát tartalmaz az Alkotmány: alkotmányos jogot a jogorvoslathoz. Ha egy az anyagi igazságosság érvényesítésére vagy a törvényben való tévedés kiküszöbölésére szolgáló jogintézmény a rendes és rendkívüli jogorvoslatok feltételeihez hasonlíthatóan pontos eljárási garanciák nélkül működik, akkor a jogbiztonság sérelmet szenved.”* [9/1992. (I. 30) AB határozat].

60. „A jogorvoslathoz való jog immanens tartalma az érdemi [...] határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége” [ABH 1992. 27, 31.].

61. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a döntés ügydöntő volta a tételes jog meghatározásaihoz képest viszonylagos, sokkal inkább a döntés tárgya és annak a személyekre gyakorolt hatása határozza azt meg.

62. A jogorvoslat másik fogalmi eleme az, hogy a döntés jogot vagy jogos érdeket sért. A 22/1995. (III. 31.) AB határozat értelmében ez egyrészt a kifogásolhatóságot jelenti: a jogorvoslat igénybevételének nem előfeltétele a tényleges sérelem igazolása, elég erre hivatkozni. Ahhoz van joga a személynek, hogy állítsa a döntés jogos érdeket vagy jogot sértő voltát. A "sérti" másrészt azt is jelenti, hogy a jogorvoslat szabályainak azt kell **a fél számára lehetővé és a jogorvoslati fórumra nézve kötelezővé tenniük, hogy az orvoslási kérelmet a döntés hibás – törvénysértő (megalapozatlan), közigazgatási ügyben továbbá célszerűtlen – volta esetén teljesítsék.** Az az orvoslási eszköz, amelynek nem feltétele az ilyen állítás, alkotmányjogi értelemben nem jogorvoslat.

63. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal összefüggésben állapította meg már a 23/1998. (VI. 9.) számú határozatában, hogy *„a megfelelő törvényi szabályozás hiánya az ilyen ügyekben nem jelentheti az alkotmányellenes jogszabály alkalmazásából eredő jogsérelem orvosolhatóságának a hiányát. Az alkotmányjogi panasz – mint az utólagos normakontrolltól különböző jogintézmény – létjogosultságát ugyanis a fentiek szerint éppen az adja, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdésében biztosított jogkörével élve az indítványozót ért jogsérelemre akkor is biztosítson jogorvoslatot, ha egyébként a sérelmezett rendelkezést az alkotmánybírósági határozat közzétételének napjával, vagy a jövőre nézve semmisíti meg.”*

*A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre*

#### Az alapjogsérelem

64. A bírósági eljárás során sérült az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga. Az eljáró bírói fórum a kompetenciáját meghaladó kérdésben mellőzte a szakértő meghallgatását, az Indítványozó által beterjesztett szakértői véleményeket megfelelő és megalapozott indok nélkül kirekesztette a bizonyítékok köréből, míg ennek indokául a másik fél által hivatkozott álláspontot nevezve meg, azaz azt, hogy egy „gép nyerőgép volta, jogkérdés (sic!), ezért arra bizonyítást nem kell vezetni”.

65. Különös tekintettel arra, hogy az Indítványozóval szemben álló ellenérdekű fél központi államigazgatási szerv a NAV állt, a bíróság a peres eljárás során alapvetően egyenlőtlen helyzetben lévő peres felek között még inkább torzított az amúgy sem azonos szintű pozíciókon, indokolatlanul tovább sértve ezzel a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező fegyveregyenlőséggel elvéből fakadó tanúk (szakértők) egyenlő feltételekkel való meghallgatásának elvét.

66. A szakértői vélemények és az arra irányuló indítványok elutasítása határozottan szembemegy azzal az Alkotmánybíróság által is kimondott elvi tétellel, hogy a bíróságoknak a tények legteljesebb feltárására kell törekedni és ebben a bizonyítékok széles körének bevonása és mérlegelése elengedhetetlen, még akkor is, ha ebben a körben az eljáró rendes bíróságokat természetesen széles mérlegelési szabadság illeti meg.

#### A tisztességes eljáráshoz való jog – fegyveregyenlőség elve

67. Az eljáró bíróság – az ítélet szövegéből is kitűnően – mellőzte az Indítványozó által indítványozott informatikai szakértő kirendelését, ennek azonban olyan indokát nem adta, amely alátámasztotta volna a t. Alkotmánybíróság, sem a strasbourgi Bíróság esetjoga értelmében megkövetelt nyomós okot, mi több, a helyzetet súlyosbítja, hogy az elutasítás indokolásában a bíróság olyan érvekre támaszkodott, amelyek maguk is informatikai szakkérdésnek minősülnek – ti. a terminál kliens, a központi szerveren keresztül egyediesíthető, a beállítások egyedileg módosíthatóak, stb.

68. Ebben a helyzetben a szakértő kirendelése még indokoltabbá vált, hiszen a bíróság – még ha rendelkezik is szükséges szakmai kompetenciával – nem töltheti be egyszerre a bizonyítékok körébe bevonandó szakértői vélemény nyújtójának és a későbbiekben ezen bizonyítékok alapján mérlegelő, végső döntést meghozó elemnek a szerepét a bírói eljárás garanciális szabályainak értelmében.

69. Mindezen túl sokkal lényegesebb, hogy az eljáró bíróság csak és kizárólag a NAV előadását és „szakértői „véleményét vette figyelembe az ügyet döntően befolyásoló szakkérdés megítélésekor. Ebben a körben hangsúlyozandó, hogy a kérdés olyan szakkérdés,

melyre a NAV állományában sincs – tudomásom szerint – megfelelő szakértelemmel rendelkező állomány.

70. A bíróság érvei a szakértő elutasítása körében egyébként maguk is szakértő kirendelését igénylő bonyolult informatikai szakkérdések, hiszen főként azon alapultak, hogy a terminálon futó program „megváltoztatható”, azokon „frissítések történtek” stb., ezért „nem ellenőrizhető”, hogy az eljárás idejében létező terminál azonos-e a NAV helyszíni ellenőrzéskor létezővel. Ezt a bíróság maga nem döntheti el anélkül, hogy a másik félnek, azaz Indítványozónak meg ne adná a lehetőségét, hogy ennek a szakmai-informatikai állításoknak az ellenkezőjét bizonyíthassa – ezt követeli meg a fair eljárásból fakadó fegyveregyenlőség elve. Ugyanez vonatkozik értelemszerűen a fő szakkérdésre is, mely a terminálok minősítése – nyerőgép-e vagy sem. Egyszerűen fogalmazva: ezek az aspektusok túlságosan fontosak ahhoz a per kimenetele szempontjából, hogy a rájuk való indítványozói érdemi reagálás – „saját fegyverének használata” - az Alaptörvénnyel összeegyeztethető módon megtagadható legyen.

71. Álláspontom szerint jelen ügyben a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése több mint világos, valódi, nyomós érvek nélkül nem engedték meg az Indítványozónak, hogy a jogvita lényegét érintő kérdésre bizonyítást vezessen, ami önmagában is a fegyveregyenlőség elvének megsértésére vezet, illetőleg sérti „*lex specialisként*” a szakértők egyenlő módon történő meghallgattatásának az Egyezményből folyó követelményét. Az eljáró bíróság valójában megelőlegezte az indítványozói bizonyítások sikertelenségét, súlyos szakkérdésekben, amit kompetencia hiányában nem tehetett volna meg – és pontosan ez az elem, mely miatt az Indítványozó bizonyítási indítványainak elutasítása nem felel meg annak sem az Alaptörvényben foglalt tisztességes eljáráshoz való jognak sem a strasbourgi sztenderdnek, mely szerint az ilyen perjogi lépésnek alapos és az Indítványozó emberi jogai legkevésbé korlátozó okát kell adni.

72. A bíróságok azon széles mérlegelési jogköre, hogy mely indítványokat fogadja el, illetőleg mely nyilatkozatokat, bizonyítékokat vonja be a bizonyítékok mérlegelésének körébe önmagában elfogadható korlátozása a felek szabad perbeli előadásának, az érintett önrendelkezési jogát leképező perbeli rendelkezési jognak. Célja lehet, hogy ezzel az ésszerű idő követelményét meghaladó peres ügyvitelt, vagy éppen a joggal való visszaélést valamely peres fél részéről. A korlátozás indokoltságát pedig az a kötelezettség biztosítja, mely szerint

a kirekesztett előadások, indítványok mellőzésének okára indokolásában ki kell térnie. Alkotmányossági kérdés azonban, hogy ezt a mérlegelési szabadságot milyen tartalommal tölti meg a jogalkotó.

73. Jelen ügyben a helyzetet cizellálja, hogy nem általános jog- vagy ténykérdésekre irányuló bizonyítási indítványok – szakértői vélemények – figyelembe vételét illetően bekérését mellőzte a fórum, hanem olyan szakmai kompetenciát igénylő, az ügy szempontjából döntő jelentőségű ténykérdésekre kiterjedő szakmai állásfoglalásokét, amelyek nem tekinthetők – legyenek bármily képzettek is – az eljáró bírók által ismert szakterület részének. (Amennyiben fennállt volna az az eshetőség, hogy valamely ítélkező szakmai végzettséggel rendelkezett volna az informatika területén, úgy pedig az összeférhetetlenségi és kizárási szabályok miatt vált volna alkalmatlanná a bíróság az ügy érdemében történő vizsgálatára, amellyel szintén Indítványozó alapvető jogát, a független és pártatlan bírósághoz való jogát sértette volna az eljárás.)

74. A bizonyítékok ilyen mértékű kirekesztésének, az Indítványozó alapvető joga korlátozásának indokoltsága – amely a fent már leírtak alapján a bíróság határozatának indokolásában kell megjelenjen – teljességgel kimutathatatlan, mivel a bíróság olyan érvek mentén utasította el a szakértői vélemények bevonását, amely maga is szakkérdés (ld. Tényállás 22. pont. Indítványozó ismételten hangsúlyozza: a terminálok informatikai minősítésén – azaz azon, hogy nyerőgépeknek minősülnek-e – áll vagy bukik az egész eljárás sikere. A hatóság és a bíróság pedig pontosan erre az elemre nem engedtek bizonyítást folytatni Indítványozónak.)

75. Hiába hivatkozott – kissé cinikus módon – a bíróság, hogy az szerencsejáték szervezés „jogkérdés” és nem ténykérdés és ezért az ebben való döntés a NAV hatásköre (ítélet 12 oldal). Ez megállapítás ugyanis nem más, mint arra való biankó felhatalmazás, hogy a NAV kénye kedve szerint bármilyen tevékenységet tiltott szerencsejáték szervezéssé minősítsen „jogi értelemben” és dacára annak, hogy tényszerűen esetlegesen – miként jelen ügyben is – nem is szerencsejáték szervezéssel foglalkozó vállalkozásokat szankcionáljon, működésüket akár ellehetetlenítve. Ezen a logikán haladva, egy korsó sör is szerencsejáték szervezésnek minősülne – ha a NAV így látja. Ez az álláspont egyébként oda is vezet, hogy a bíróság gyakorlatilag lemond a NAV határozatok érdemi felülvizsgálatáról, hiszen az abban foglalt tényállításokat kritikátlanul jogi véleménynek fogja fel, ami felvethetné akár a 6. cikk egy

más aspektusának, a bírósághoz való érdemi forduláshoz való jognak a sérelmét is. Az ebben a pontban kifejtettek értelmében ez az indokolás a panaszosi szakértő meghallgatására nem foghat helyt, nem elégíti ki az alkotmányos kritériumokat.

76. A fentiek fényében akár abszurdnak is lehetne nevezni az ítélet egészen áthúzódo bírói érvelési technikát, melynek lényege, hogy számos alkalommal felrója a felperes Panaszosnak, hogy érveit nem bizonyította. Nos, a bíróságnak ebben igaza volt – hiszen ő maga zárta el a Panaszost az egyetlen ebben a körben lehetséges bizonyítástól, a szakértő igénybe vételétől. Tette ezt úgy a bíróság, hogy közben a NAV a „bűnösség” körében tett szakmai-informatikai megállapításait viszont elfogadta. Ez a bírói megközelítés álláspontom szerint egyértelműen sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.

77. Álláspontom szerint jelen ügyben a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése ebben a kérdésben több mint világos; valódi, nyomós érvek nélkül nem engedték meg a Panaszosnak, hogy a jogvita lényegét érintő kérdésre bizonyítást vezessen, ami önmagában is a fegyveregyenlőség elvének megsértésére vezet, illetőleg sérti „*lex specialisként*” a szakértők egyenlő módon történő meghallgattatásának követelményét. Az eljáró bíróság valójában megelőlegezte az indítványozói bizonyítások sikertelenségét, súlyos szakkérdésekben, amit kompetencia hiányában nem tehetett volna meg – és pontosan ez az elem, mely miatt az Indítványozó bizonyítási indítványainak elutasítása nem felel meg annak a strasbourgi sztenderdnek – és ezáltal az Alaptörvénynek sem -, mely szerint az ilyen perjogi lépésnek alapos és az Indítványozó emberi jogai legkevésbé korlátozó okát kell adni. Reflektálva az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát meghaladó legújabb döntésére (ld. 61. pont) a szükségességi-arányossági teszt alkalmazására a tisztességes eljárással kapcsolatban is sor kerülhet. Jelen ügyben ugyanakkor már a korlátozás szükségességét megalapozó, szembenálló másik alapvető jog vagy alkotmányos érték megléte is vitatható, nemhogy arányossági mérlegelés tárgyává lehessen tenni azt, így jelen jogkorlátozás nem felel meg a teszt által felállított követelményeknek, tehát az alaptörvény-ellenes.

78. Végezetül ebben a körben hangsúlyozom, hogy jelen ügyre a sokkal szigorúbb garanciákat megkívánó büntetőjogi alkotmányos garanciák vonatkoznak, az eljárás jellege, függetlenül attól, hogy formailag adóeljárásról beszélünk, büntetőjogias jellegű. A „vádlott” alkotmányos jogok háborítatlan gyakorlásához pedig kiemelt érdek fűződik egy jogállamban.



## Jogorvoslat hiánya

79. Az Alkotmánybíróság jogorvoslatra vonatkozó gyakorlata értelmében nem követelmény ugyan a rendkívüli jogorvoslati szint biztosítása, és az Alaptörvény XVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggésben elegendőnek tartja alkotmányossági szempontból, ha a törvényalkotó úgy rendezi az eljárást, hogy a döntést hozó szerv érdemi határozata ellen másik (felettes) szervhez vagy bírósághoz lehessen fordulni. Ugyanakkor a jelenlegi szabályozás értelmében jól látszik, hogy alapvető jogsértést eredményező bírósági eljárások maradnak felülvizsgálat nélkül annak következtében, hogy a Kúria, mint felülvizsgálati fórum igénybevételét a jogalkotó a „rendkívüli jogorvoslat” jellegének kiemelése és megőrzés érdekében vitathatóan meghatározott pertárgyértékhez köti.

80. A helyzet súlyosságát növeli, hogy a fent bemutatott strasbourgi gyakorlat értelmében (ld. 8-12. pont) jelen ügy „büntető ügynek” minősül, amelyben alapvetés lenne a kétfokú jogorvoslat a büntető eljárások alapvető jogokat nagyobb mértékben korlátozó, többlet garanciákkal bíró jellege miatt is. A közigazgatási hatósági eljárásokban születő hatósági döntések ellen fősabályként fellebbezéssel lehet élni a határozatot hozó szerv felettes szervéhez hacsak ezt törvény valamely oknál fogva nem zárja ki. Jelen esetben a NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztálya országos hatáskörű szerv lévén nem rendelkezik felettes szervvel, így a közigazgatási rendszeren belüli fellebbezés lehetősége eleve kizárt.

81. Indítványozó számára így az egyetlen eljárási lehetőség a bírósági felülvizsgálat kérelmezése volt, amelyben születő határozat a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 104. §-a értelmében az eljáró közigazgatási szervet köti. Jelen esetben a hatósági határozatot helyben hagyó, Indítványozó keresetét elutasító ítélet született.

82. A bírósági felülvizsgálat eredményeként született ítélet rendes jogorvoslati fórumon a jelenleg hatályos szabályozás értelmében továbbiakban sem lenne támadható, rendkívüli jogorvoslat – a Kúriánál kezdeményezhető felülvizsgálat – pedig jelen ügyben nem áll Indítványozó rendelkezésére, tekintettel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 340/A. § (2) bekezdés a) pontjára, amely kizárja a Kúriánál kezdeményezhető felülvizsgálati eljárást olyan adóhatóságnál fennálló közigazgatási hatósági ügyekben, amelyben a pertárgy érték nem haladja meg az egy millió forintot.

83. Fentiekből egyértelműen kitűnik, hogy a Bíróság gyakorlata értelmében büntető vádnak, illetőleg büntető eljárásnak minősülő helyzetben az Indítványozó számára nem áll rendelkezésre érdemi bíróság előtti fellebbezési lehetőség. Különösen sérelmes, hogy a büntető szankció kiszabása egy csak látszólag kétfokú, valójában egyfokú vizsgálat eredményeként történt, hiszen az eljárást indító közigazgatási hatósági vizsgálat és az az alapján kiadott hatósági elmarasztalás egy olyan eljárás keretében született, amelyben a büntetőjogi ügyekre fokozottan érvényesítendő eljárási garanciák egyáltalán nem biztosítottak. Az elsőfokú, valódi elmarasztalás így tehát az elsőfokú, de jogerős bírósági határozatot hozó bírói fórum előtt történt, pedig ebben az esetben is elengedhetetlen lett volna a kétfokú bírósági eljárás.

84. Jelen szabályozás eredményként az a visszás helyzet is fennáll, hogy olyan büntető jellegű ügyekben, amelyekben a pertárgyérték meghaladja az 1 millió forintot, nyitva áll egy további jogorvoslati fórum, míg az ezen érték alatti perekben szankcionált személyek hátrányos helyzetbe kerülnek, ami a büntető eljárás kiemelt garanciákkal övezett rendszerével összeegyeztethetetlen.

85. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a strasbourgi bíróság esetjoga irányadó mind a törvényalkotóra, mind a jogalkalmazóra nézve, egyúttal pedig nem egy AB határozat tanúsága szerint maga a Testület számára is iránymutatóul szolgál. Ennek következtében nem hagyható figyelmen kívül a Bíróság jelen speciális ügycsoportba tartozó esetre kifejlesztett tesztje és feltételrendszere. A fentiek értelmében tehát, tekintettel a Bíróság gyakorlatára is, sérült a jogorvoslathoz való alkotmányos jog.

## V. Kérelem

86. Összegezve a fentebb részletesen kifejtett indokaimat, a megtámadott bírói ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot, továbbá az ugyanezen cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogot, mivel egy a bírói fórum a kompetenciáján túlterjeszkedő kérdésben akként hozott döntést, hogy az Indítványozóra nézve sérelmes szankciót helyben hagyta anélkül, hogy a szakértői bizonyításra tett indítványokat, vagy akár a már benyújtott szakértői véleményeket a bizonyítékok körébe bevonva mérlegelte volna. Jelen jogsértő állapot megszüntetésére, de legalábbis felülvizsgálatára a hazai jogrendszer nem nyújt jogorvoslati lehetőséget tekintettel a fent idézett törvényi szabály pertárgyérték szerint korlátozó jellegére.

87. Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem

- a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 19.K.30.038/2014/13. számon hozott ítéletét és az alapul fekvő NAV határozatot megsemmisíteni annak alaptörvény-ellenessége miatt
- kérem továbbá a helybenhagyott NAV határozatra vezetett illetőleg vezetendő végrehajtásnak az ügy érdemi elbírálásáig történő felfüggesztését.

Tekintettel Indítványozó anyagi viszonyaira, ismételten kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Indítványozó panaszát sürgősséggel tárgyalja.

Budapest, 2014. december 15.

Tisztelettel,

Az Indítványozó képviselőjében:

ügyvéd